

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani
Mesečna priloga »Prosveita«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nepriljubljenih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtak. Naročnina letno 60 Din. za posredstvo 20 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list in članarino. Oglašje po ceniku in dogovoru, davok posebej. Pošt. šte. rač. 11.153. Telefon 3173

Naša skrb za obmejno šolstvo

Smatramo, da je nujno potrebna ureditev obmejnega šolstva in graditev obmejnih šol, ki naj bodo naš ponos.

Iz resolucije 10 učiteljskih društev v Murski Soboti.

Obmejno šolstvo je oni pereči problem, ki ga prav slovensko učiteljstvo tako dobro pozna in tudi ob vsaki priliki poudarja in kaže na nujno potrebo njegove rešitve. Toda po dvajsetih letih popolnoma svobodno se razvijajočega slovenskega šolstva je obmejno šolstvo prav tako nerešeno kot je bilo v prvem letu po osvobojenju. Preveč imamo najbrž problemov in se ne moremo odločiti, kateremu dati prednost. Toda s pravim sistematičnim prizadevanjem in delom merodajnih činiteljev bi se dalo marsikaj popraviti.

Prva in najvažnejša dolžnost, ki jo nalaga zahteva po pravilnem reševanju problema obmejnega šolstva, je pravilnost vsolanja šolo-obveznih otrok. Striktna določila v tem pogledu morajo biti in tudi ostati brezkompromisna. Narodnost nam je preveč sveta, da bi smeli dopustiti barantanje in kupčevanje z njo po premoči tujega kapitala. Za otroke slovenskih staršev sme in bi morala obstojati samo ena pot — pot v slovensko šolo. Nečemo segati po tujem — kajti vsakemu priznamo svoje, toda tega, kar je naše, bi si ne smeli pustiti vzeti. Na žalost pa se je prav v tem pogledu mnogo grešilo. Da se je pa lahko grešilo, je skoraj izključno posledica premale naše skrbi za obmejno šolstvo.

Ena izmed stalnih hib so nezasedena učiteljska mesta tudi v najvažnejših obmejnih postojankah. Na posameznih šolah manjka po več učnih moči in se je zgodilo tudi, da so morali obmejno šolo zapreti, ker je na njej nameščeni učitelj zbolel. In prav na takih šolah bi morala biti zasedena vsa učiteljska mesta, in če bi v tem pogledu bilo vse v redu, bi se dvigala zavest prebivalstva in rastel bi ponos, ker bi se vsaj pouk vršil nemoteno in neprekinjeno. Ni pa vseeno katere in kakšne učne moči so zaposlene na tako važnih obmejnih šolah. Ni vseeno ali poučuje tu spreten šolnik, ki se zna vživeti v narodovo dušo, v potrebe in zahteve obmejnega prebivalstva in ga spretno navajati na oni tako zelo potrebni narodni ponos, ali pa da tu deluje začetnik, ki mu priprava in delo v šoli ne dopuščata poglobljanja v resnost obmejnega problema. Na taka mesta spadajo izveščani ljudje, ki bodo s svojo osebnostjo, vsestranskim proučevanjem ljudskih potreb usmerjali obmejno prebivalstvo k pravi narodni zavesti in narodnemu ponosu, ki sta mu najbolj potrebna prav zaradi dejstva, ker živi ob meji.

Vsiljuje se nam vprašanje, kje dobiti, odnosno bolje rečeno, kako pridobiti take dobre šolnike, spretno narodne in gospodarske delavce, ki bodo znali pravilno oceniti vse socialne potrebe obmejnih krajev? Mnogo jih je med slovenskim učiteljstvom, toda če bi se hotelo doseči pravilnost razvoja v reševanju tega vprašanja, tedaj bi bila prvenstvena potreba ustvariti pogoje za vsestransko zaščito in pa moralno kakor tudi materialno podporo obmejnega učiteljstva. V pogledu tega odprtega vprašanja se je doslej vse premalo, odnosno ni prav nič naredilo. Toda ne samo to, še ugled in avtoriteta, ki si ju je učiteljstvo samo ustvarilo, sta se kratila večkrat na prav nedopusten način. V krajih, kjer je ugled učnega osebja pod stalnim nadzorom kritičnih pogledov in prav zaradi tega nujno potreben, bi se moralo ukreniti prav vse, da se doseže popolna in vsestranska zaščita učiteljstva.

Dvajsetletna praksa učiteljskih nameščenj in premeščanj po službeni potrebi je naredila iz naših obmejnih krajev nekake kazenske srece. Učiteljstvo, ki je prihajalo tekom let na ta, za naš narodni obstoj tako važna mesta, se je čutilo zapostavljeno, namesto, da bi prihajalo v zavesti, da je odlikovano za svoja prizadevanja, za svoje sposobnosti in delo. Toda ta zavest ni ostala samo pri učiteljstvu, ki je stremilo le za tem, kako se čimprej rešiti teh krajev, marveč je to ponižanje občutilo tudi obmejno prebivalstvo, ki se je zavedalo, kakšna krivica se mu dela, ker je s tem prišel ves teritorij na glas zapostavljenih krajev. Kdo in kako naj potem v teh krajih, gospodarsko in socialno silno slabih, budi narodno zavest in narodni ponos?

Prišli smo v dobo, ki nam odločno narekuje spremeniti dosedanje prakso, kajti minili so časi, ko so se lahko delali najrazličnejši poizkusi. Ni več časa za odlaganje perečega problema našega obmejnega šolstva. Čeprav pozno, toda začeti je treba z resnim delom.

Nujno je potreben poleg notranjega, tudi zunanji preustroj našega obmejnega šolstva. Prenatpani razredi, nehygienične učilnice po raznih starih, ponekod razpadajočih, drugje zaslinih šolskih poslopjih morajo biti zamenjani z novimi. Nove šolske zgradbe s hygienično urejenimi učilnicami so nam nujno potrebne prav v onih obmejnih krajih z zelo slabim gospodarskim in socialnim stanjem prebivalstva. Vsaj v šoli naj občuti otrok udobnost, vsaj tu naj bo preskrbljen z vsem

Komunike o seji glavnega odbora JUU

Glavni odbor Jugoslovenskega učiteljskega združenja je imel svoje seje 9., 10. in 11. maja 1938. v Beogradu in je o svojem delu izdal sledeče obvestilo:

I.

Dasiravno posluje naše združenje sedaj pod zelo težkimi okolnostmi, ugotavlja glavni odbor z zadovoljstvom, da se ogromna večina jugoslovanskega učiteljstva odločno drži neodvisne stanovske smeri in vseh sklepov, sprejetih na zadnjih treh skupščinah. V nasprotju s tem se je glavni odbor moral baviti s prepri, ki so nastali v beograjski in novosadski sekciji zaradi poizkusa nekaterih naših tovarišev, da nelegalno, v nasprotju s pravili JUU pridejo do izraza, in je o teh sporih v soglasju s pravili sprejel potrebne sklepe. Prav tako je glavni odbor naložil izvršnemu odboru, da v bodoče uporabi vse potrebne zakonske mere zaradi popolne zaščite sekcijске imovine v dunavski banovini.

II.

V razpravi o prosvetnošolskih vprašanjih je glavni odbor ugotovil velike težkoče, s katerimi se danes borita narodna šola in učiteljstvo. Zato apelira na odločujoče činitelje, da po možnosti čimprej započnejo s temeljito reformo in reorganizacijo današnjega šolskega sistema, ki bi ljudski šoli in šolskemu otroku zagotovil pravičen in neoviran razvoj.

Glavni odbor je posvetil še posebno pažnjo vzdrževanju ljudskih šol po novi uredbi, ki se povsod ne izvaja popolnoma, zaradi česar v posameznih banovinah niso doseženi zaželeni uspehi.

III.

Glavni odbor z zadovoljstvom ugotavlja, da je izvršni odbor tekom leta delal z veliko voljo za najpopolnejšo gmotno in pravno zaščito našega članstva, da je finančno poslo-

vanje glavne uprave bilo popolnoma pravilno in da je rodilo zadovoljive uspehe, ker se vsi tekoči računi plačujejo točno in pravočasno. Zaradi tega je izrazil glavni odbor poleg zahvale tudi svoje popolno zaupanje.

IV.

Sprejem pri gospodu prosvetnem ministru.

11. maja 1938, ob 18. uri je prosvetni minister gospod Dimitrije Magarašević sprejel v svojem kabinetu zastopnike glavnega odbora, in to: predsednika Ivana Dimnika, podpredsednika Todoru Dimitrijeviča in Stjepana Kranjčevića in predsednike, podpredsednike odnosno zastopnike sekcij JUU: za drinsko banovino tov. Stevana Bilčarja, za primorsko banovino tov. Marka Stojanca, za savsko banovino tov. Franja Marinića, za zetsko banovino tov. Jovana Radovića, za dunavsko banovino tov. Nikola Markovića, za moravsko banovino tov. Branislava Živkovića, za mesto Beograd tov. Mihajla Kijametovića, za vrbasko banovino tov. Milana Stambolija, za dravsko banovino tov. Metoda Kumlja in za vardarsko banovino tov. Marka Cvetkovića.

Iznesena so bila sledeča prosvetnošolska in stanovska vprašanja: vzdrževanje ljudskih šol, zidanje šolskih poslopj, prenatpanost oddelkov, izvedba osemletnega obveznega šolanja, revizija učnega načrta in programa za osnovne in višje ljudske šole, prosvetno delo učiteljstva izven šole, šolsko nadzorstvo, razmere in odnosi JUU, stalnost učiteljstva, napredovanja, doklade poročenih učiteljev in celibat, nastavitve nezaposlenih učiteljev(-ic), potreba zvišanja dohodkov, letna razporeditev učiteljstva in reparacije.

Po teh splošnih vprašanjih so zastopniki posameznih banovin poudarili še specialne želje v pogledu prosvete, šole in učiteljstva. Gospod prosvetni minister je pažljivo poslušal vsa izvajanja in je dal na gotova vprašanja svoja pojasnila.

Ivan Dimnik, preds. JUU. Milenko Lazić, taj.

Prispevek k akciji za izboljšanje našega materialnega položaja

»Za srečo večkrat človek se poganja; trpi in vleče, trudi se in muči, prečuje marsiktero noč brez spanja; nazadnje se pokaže v jasni luči, da revež trudi se zastonj in klanja — ne dajo se vkovati sreče ključki.«

F. S. Finžgar.

Morda zadenejo tudi katerega izmed nas te besede. Naš klic »o polnočnik«, je morda letos že zakasnen! V oktobru lanskega leta so se vsaj deloma vrnile draginske doklade vsem, razen poročenim ženam, v državni službi. Ravno me poročene žene slišimo večkrat očitek: »Saj si sama kriva!« Toda prizadeti so najbolj mladi pari, poročeni 10, 6, 4 leta. Takrat se nobenemu izmed njih še sanjalo ni, kako se bo v kratkem skupna blagajna skrčila. Pri naju: on je uradnik v IX. pol. sk., jaz učiteljica pripravničarka, se je plača od leta 1933. za nad 1000 din mesečno skrčila. Pomislite, kaj bi lahko s tem denarjem, na katerega sva tudi ob ustanovitvi skupnega gospodinjstva računala.

Posebno naglašam razliko med najnižimi in najvišjimi skupinami odvzetih doklad.

1. Za življenjske potrebščine naše petčlanske družine moram računati mesečno

potrebni, kajti pomanjkanja trpi dovolj doma. In tudi to moramo upoštevati. Naš narod je res silno majhen in zato naj bo šola tista, ki bo pazila na razvoj vsakega posameznega otroka, da vzgoji iz njega zdravega člana našega naroda. Toda to bo mogoče le v zdravih in z vsemi potrebščinami oskrbljenih šolskih poslopjih, ker le v teh se bo mogel vzgajati zdrav naraščaj.

In še nekaj! Naši sosede sodijo naše šolstvo po šolskih poslopjih naših obmejnih krajev. Ne bilo bi oportuno, da bi se pustilo povsem iz vida te objekte, ki tudi reprezentirajo našo državo. In prav obmejni kraji bi se morali ponašati z najlepšimi, najmodernejšimi in najbolj hygieničnimi šolami. Res je, da predvideva zakon, da morajo za gradnjo šolskih poslopj skrbeti občine, ki so v obmejnih srezih preveč ubožne, da bi to zmogle. Toda problem je tako važen, da bi bila pomoč banovine odnosno države nujno potrebna in tudi zelo umestna.

Klic 10 sreskih učiteljskih društev v Murski Soboti po ureditvi obmejnega šolstva in zgraditvi obmejnih šol, ki naj bodo naš ponos, naj ne ostane klic umirajočega v puščavi, marveč naj postane mejnik v prestopu v novo, lepšo bodočnost našega obmejnega šolstva.

najmanj 600 din, čeravno znaša moja plača 643.02 din.

2. Stanovanje, kurivo in razsvetljava 450 din, če računamo klatro drv danes 150 do 200 din.

3. Stroški za obutev in obleko za nas vse ne smejo presegati 300 din.

4. V mesto potujemo lahko le enkrat na leto. Stroški z vožnjo za dva 240 din, je mesečno 20 din.

5. Zdravnik in zdravila nanesejo pri nas letno 500 do 600 din, kar znaša mesečno 50 din.

6. Najpotrebnejši listi in revije mesečno 100 din.

7. Članarina pri najinih društvih 50 din.

8. Šolanje otrok: Ta točka za enkrat še odpade, ker so moji otroci še majhni in z njimi majhna skrb. Če seštejem te številke, dobim 1570 din.

Na izredne izdatke, smrt, bolezen, prirastek v družini, družinske praznike tu nisem mislila in tudi ne smem misliti. Zase skrbeti je še lahko, a skrbeti za druge je sicer sladka, a včasih zelo težka skrb. Te gole mrtve številke naj vam povedo, kar sama ne morem povedati.

Tako učiteljica priprav. poročena z neučiteljem, ki ji ne pripada ne stanarina, ne kurivo.

Učitelj pripravnik samec:

Moj mesečni zaslužek znaša 915 din. Stanarina 150 din. Izdatki so razvidni iz sledečih podrobnih razpredelnice:

1. Hrana 400 din.

2. Stanovanje, kurivo in razsvetljava 190 dinarjev.

3. Stroški za obleko in obutev 250 din.

4. Stroški za pot v večji center 80 din.

5. Stroški za zdravnika 100 din.

6. Stroški za liste in revije 100 din.

7. Članarina 40 din.

Za najnujnejše potrebe porabim mesečno 980 din.

Tudi za radio aparat, ki ni nikak luksus, temveč kulturna potreba, porabim mesečno 60 din. Skupaj torej 1040 din.

Iz tega pregleda je razvidno, da ne morem imeti pri roki denarja za slučaj bolezni in nakup kake večje stvari v mestu. Postati moram odvisen od domačih dobaviteljev, ki se upravičeno izgovarjajo pri dvigu cen na oddaljenost naših krajev in težavnosti transport.

Kot samec komaj vzdržujem sebe in bi povišanje plače nudilo izboljšanje, ker bi lahko šel o počitnicah na ekskurzije in pedagoške tečaje. Ne preostaja mi drugega, kot da ostanem popolnoma odrezan od pedagoških virov, in obstoja nevarnost, da okosteni iz-

VSEBINA:

Naša skrb za obmejno šolstvo.

Komunike o seji glavnega odbora JUU.

Prispevek k akciji za izboljšanje našega materialnega položaja.

Češkoslovaško šolstvo v številkah.

Razpis potovalne ekskurzije v Bolgarijo.

Razpis počitniške kolonije OBUA.

LISTEK: Pregled prekmurskega šolstva. —

Oj, to je bilo lepo.

Splošne vesti. — Kaj vse pišejo. — Učit.

pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Učiteljska tiskarna. — Mladinska matica. — Učiteljski pevski zbor. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

Poziv

Pozivamo vse one tovarišice in tovariše, ki so bili prizadeti s premostitvijo in so se obrnili za zaščito na sekcijo, da nemudoma pošljejo, če so vložili ob zadnjem razpisu prošnjo za kako razpisano mesto, prepis prošnje sekciji.

Oklic učiteljem - pevcem

Učiteljski pevski zbor — Emil Adamič — priredi od 11. do 25. julija t. l. počitniški pevski tečaj. Na tem tečaju bo zbor naštudiral nov program za turnejo in vse nastope za prihodnjo koncertno sezono.

Ker UPZ med šolskim letom ne bo sprejemal novega članstva in ker ne bo prirejal v tem času večdnevniških pevskih tečajev, na katerih bi se novo članstvo moglo naučiti koncertni program, vabi Učiteljski pevski zbor učitelje-pevce (moške), ki imajo res veselje do petja in ostalega dela na glasbenem polju, da pristopijo k zboru in da sodelujejo že pri navedenem tečaju. Novi člani naj se prijavijo z dopisnico na naslov: Učiteljski pevski zbor — Emil Adamič, Ljubljana, Frančiškanska ulica 6, kjer dobe tudi vse ostale informacije.

obrazba ravno zaradi premajhne plače in pomanjkanja denarja za samoizobrazbo.

Se par besed o gmotnem položaju učiteljskih parov. Tudi tu prevladuje v nepoučeni javnosti napačno mnenje. Mnenje, da imata dosti, saj oba služita, je popolnoma napačno, in bo vsak, ki živi v istem položaju, to gotovo rad priznal. Res zadostuje za dva, ampak sčasoma se družina pomnoži na pet in še več. Če sta oba v službi, morata imeti dobro in skrbno služkinjo, ki jo je za 150 din mesečno prav težko dobiti. Doklada za otroke zadostuje le v prvih mesecih. Tudi glede živila nismo na deželi nič bolje preskrbljeni kot v mestu. Če ni vrta, kar je v več primerih, je glede povrtnine zelo hudo. Če pa mora človek vse potrebščine kupiti, jih mora naravno preplačati. Ravno zato, ker sta uradnika in pač oba služita. Prav pridno mora preračunati vse izdatke, če hoče izhajati. O kakem udobnem življenju pa ni govora. Živila in prehrana ter vsi izdatki v gospodinjstvu znašajo s služkinjo mesečno 1000 din. Kar se tiče stanovanj, je na deželi mnogo težje kot v mestu. Ni nobene izbire stanovanj in učitelj se mora zadovoljiti z onim, ki mu ga odkaže občina. Tudi če je stanovanje vredno kvečjemu 50 din, mora plačati zanj 150 din. Vodovodna pristojbina znaša mesečno 12 din, za razsvetlavo računam 30 din, cena drvam pa je mnogo višja, tako da je treba mesečno za drva pridejati 40 din. Velik del plače zavzema izdatek za obleko in obutev, kajti treba je biti stanu primerno oblečen. Povprečno računam mesečno 400 din. Najbližji trgovski center je oddaljen 50 km, vožnja tja in nazaj 120 din. Za zdravljenje, zdravila in event. prevoz v bolnišnico se računa povprečno 110 din. K vsem tem je treba dodati izdatke za časopise in revije, ki so vsakemu učitelju duševna hrana, mesečno 80 din. Članarina pri društvih 40 din. Vedno pa morava še računati z nepredvidnimi izdatki. Smrt v sorodstvu, vesel dogodek, govori, prispevki za razne prireditve in dobrodelne ustanove, kakor Miklavž, božičnice pri raznih društvih, tombole, veselice itd. itd., kar znaša mesečno povprečno 200 din. Pozneje se še pridruži izdatek za študij otrok, šolske knjige itd.

Če človek gleda zgolj na te številke ne meneč se za vsa čustva in želje po lepem, brezskrbnem družinskem življenju, mu pride nehoti na misel, čemu se ženiti, ko pa je žena učiteljica tako prikrajšana pri plači in stanarini kljub temu, da ima isti študij in iste